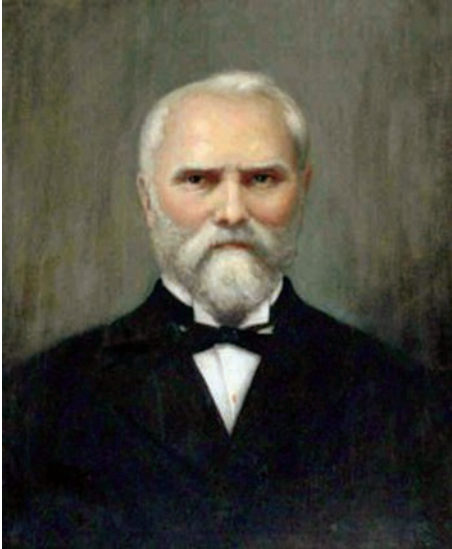

Dr. Genersich Antal halálának 100. évfordulójára

Genersich Antal portréja a Semmelweis Egyetemen, az I. Sz. Patológiai és Kísérleti Rákkutató Intézet könyvtárában

Dr. Genersich Antal 1918. június 4-én halt meg. De ki is volt ő valójában? 1842. február 4-én Nagyszombatban született neves felvidéki cipster családban. Édesapja keresett ügyvéd volt, Deák Ferenc jó barátja. Genersich Antal már ötévesen elvesztette édesapját, így négy testvérével Késmárkra került nagyanijához, itt végezte az általános és középiskolát. A kitűnő érettségijét követően iratkozott be Pesten a Királyi Magyar Egyetem Orvosi Karára. Kiváló előmenetele alapján már II. évesen demonstrátor volt Lenhossék József mellett az Anatómiai Intézetben. Orvostudományi oklevelét 1865. október 19-én kapta meg, és kinevezték tanársegédnek a Kórbonctani Tanszékre Arányi Lajos mellé. A kórbonctan művelése mellett sebészdoktori, szülész- és szemésmesteri oklevelet is szerzett. 1868-ban Pest város boncoló főorvosává nevezték ki, majd ez év októberében állami ösztöndíjjal külföldi tanulmányútra küldték, és híres német professzorok, többek között Bécsben Karl von Rokitansky professzor mellett dolgozott. Megfordult Lipcsében és Berlinben Rudolf Virchow és Ludwig Traube intézetében is. 1870-ben tért vissza, és bár ő volt a várományosa a Kórbonctani Tanszék vezetői székének, mégsem ő kapta meg az állást. Így Kolozsvárra került, ahol az Orvos-sebész Tanintézetben elfogadta a nyilvános rendes tanári állás kinevezést, azonban augusztusban már az újonnan létrehozott önálló kórbonctani és törvényszéki orvostani

tanszékre nevezték ki. 1888-ban az egyetem oktatásszerkezeti fejlesztésének eredményeként, külföldi tapasztalatait felhasználva végre létrehozhatta a kor követelményeinek megfelelő színvonalú Kórbonctani Intézetet, amelyet 23 évig irányított. Fő tantárgya a kórbonctan volt, de bonctani és törvényszéki órákat is tartott. Az emberi élősdiek címen parazitológiát is oktatott. Gyakorlati oktató munkájában Rokitansky professzor ars poeticáját követte: A boncteremben a holtak tanítják az élőket – hic mortui vivos docent. Hallgatóit az elváltozások pontos megfigyelésére és leírására oktatta. Vizsgálatainak eredményeit nagyon sokszor csak előadásaiban, hallgatóival osztotta meg. Sajátos jellemzője volt, hogy amikor egy tudományos problémát tisztázott és beható vizsgálat után megbízható eredményre jutott, a témát befejezettnek tekintette, így a sok értékes megállapítást cikkekben csak igen ritkán dolgozta fel. Jegyzetet, tankönyvet ugyan nem írt, de megengedte egyik hallgatójának, bizonyos Papp Gábornak, hogy előadásait lejegyezze és jóváhagyásával könyvmű formában megjelentesse, ezzel is segítve a hallgatók felkészülését. A kétkötetes, részletes ábrákat is tartalmazó jegyzet egy példányát az Orvostörténeti Könyvtár ma is őrzi. Az oktató-nevelő munkájának elismeréséül 1876/77-ben az kolozsvári Orvosi Kar dékánja, majd 1878/79-es tanévben a kolozsvári egyetem rektorává választották.

Tudományos eredményei közül kiemelkedik az, hogy elkülönítette a *Mycobacterium tuberculosis*-t a *M. bovis*-től a kórszöveti elváltozások alapján, leírta a tüdőembóliát, az enterocolitis necrotisanst és következményeit, ez utóbbi első leírójaként napjainkban is idézik. Az Erdélyi Múzeum Egyesület elnöki teendőit közel 20 évig látta el. 1891-ben sokoldalú, a közért végzett tevékenységének elismeréseként szepesszombati előnévvel nemesi címet kapott. A Magyar

Késmárki utcarészlet, Genersich Antal nagyszüleinek háza

Genersich Antal tantermi előadásai alapján készített „könyvmatos” jegyzet, az. 1. kötet címlapja

Tudományos Akadémia 1892-ben levelező, majd 1906-ban rendes tagjává választotta.

25 évi kolozsvári munkásság után 1895-ben tért vissza a fővárosba. A budapesti I. Sz. Kórbonctani Intézet tanszékvezetőjeként folytatta tevékenységét; itt is az oktatást tekintette fő feladatának. E tevékenységét értékelve 1904–1906-ban dékánnak, majd az 1910/11-es tanévben az egyetem rektorának választották. Genersich tanári és proszektori tevékenységének eredményeként korszerűen felszerelt kórházi prospektúrák széles hálózata épült ki országszerte. Több külföldi szakíró azt emelte ki Genersich legnagyobb érdeméül, hogy a kórtanba bevezette az anatómiai és a tiszta termé-

Szöveg és kép a „könyvmatosból”: a daganatsejtek fejlődési mechanizmusa

Genersich Antal és gyermekeinek sírja a Házsongárdi temetőben, Kolozsváron

szettudományos gondolkodást. 1918. június 4-én halt meg Budapesten, végakarata szerint Kolozsváron a Házsongárdi temetőben helyezték hamvait örök nyugalomra.

„Kétségtelen, hogy egyike volt a legnagyobb kórboncoló talantumoknak. A látása, a türelme, a szimata, a sok-sok tapasztalat, amiket a kutatásban mindig érvényesített, képessé tették rá, hogy a legkétesebb, legbonyolultabb esetekben is biztos diagnózist, úgyszólván csalhatatlan okfejtést adjon.”¹⁻³

Kriszta Edina és Csík Péter,
Dr. Genersich Antal Alapítvány

Irodalom

1. Csáth Géza: Portrénovella. Magyar Nemzet, 1989. nov. 18. (közli: m. g.: Murányi Gábor)
2. Tankó Attila, Péter Mihály (szerk.): Adatok a romániai magyar orvosok és gyógyszerészek munkásságáról (Genersich Antal emlékkönyv születésének 150. évfordulója alkalmából). Genersich Alapítvány, Budapest 1994
3. Kántor Lajos: A kapu. Balassi Kiadó, Budapest 2004